

5. Савченко Л. О. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук. Спеціальність 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Кривий Ріг. 2014. 590.

6. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки URL. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>

REFERENCES

1. Hurylovs'ka, I.V. (2021). *Teoretychni i metodychni osnovy monitoryngu yakosti profesijnoyi pidhotovky maybutnikh kvalifikovanykh robitnykiv* [Theoretical and methodical bases of monitoring of quality of professional training of future skilled workers]: dys. ... doktora ped. nauk: 13.00.04. Kyiv. 548.

2. Zakon «Pro vyshchu osvitu», 2014, № 1556-VII, Rozdil V, st. 16-18.

3. *Zakon Ukrainy «Pro osvitu»* [Law "On Higher Education"] (2017). URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

4. *Kontseptsiya rozvytku osvity* [The concept of education development] URL. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.

5. Savchenko, L. O. (2014). *Teoretyko-metodychni zasady pidhotovky maybutnikh uchyteliv do pedahohichnoyi diahnostyky yakosti osvity* [Theoretical and methodological principles of training future teachers for pedagogical diagnosis of the quality of education].

Dysertatsiya na zdobuttya naukovoho stupenya doktora pedahohichnykh nauk. Spetsial'nist' 13.00.04 – teoriya ta metodyka profesijnoyi osvity. Kryvyy Rih. 590.

6. *Stratehiya rozvytku vyshchoyi osvity v Ukraini na 2021-2031 roky* [Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2021-2031] URL. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ОСЕРЕДЧУК Ольга Анатоліївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, керівник Центру маркетингу та розвитку Львівського національного університету імені Івана Франка, експерт Українського культурного фонду, голова ГЕР 02 Культура і мистецтво НАЗЯВО.

Наукові інтереси: розвиток та удосконалення освіти в Україні.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

OSEREDCHUK Olga Anatoliyivna – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of General Pedagogy and Higher School Pedagogy, Head of the Center for Marketing and Development, Ivan Franko National University of Lviv, Expert of the Ukrainian Cultural Foundation, Chairman of GER 02 Culture and Art NAQA.

Research interests: development and improvement of education in Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2022 р.

УДК 317. 18:42

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-204-226-231

РАЗВОДОВА Марина Валеріївна –

викладач хореографії,

голова предметно-циклової комісії викладачів мистецтва

КЗ «Балтський педагогічний фаховий коледж»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4339-5383>

e-mail: marina777rm@ukr.net

ТРЕНІНГ-ГРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ХОРЕОГРАФІЧНИХ УМІНЬ ТА НАВИЧОК В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Трансформації у сучасному вітчизняному суспільстві, його культурному просторі цілком закономірно спричиняють зміни у системі освіти й виховання. Їх динаміка й неоднозначність сьогодні все частіше ставлять перед батьками та педагогами чимало важливих питань щодо повноцінного, гармонійного розвитку молодших школярів. Означенні обставини мають ряд причин, головна серед яких – виховати в Україні та для України таку генерацію, яка допоможе не лише не втратити, а й примножити увесь матеріал й духовний ресурс країни.

Закон України «Про освіту», Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ столітті, Державний стандарт початкової загальної освіти одним із головних освітньо-виховних завдань визначили формування всебічно розвиненої особистості. Важливою складовою цього процесу є естетичне виховання, спрямоване на залучення молодших школярів до скарбниць духовної й художньої культури, до світу моральних цінностей завдяки формуванню естетичних понять, смаків, ідеалів. Воно розвиває творчі здібності учнів та тісно пов'язане з культурним життям суспільства.

Соціальне замовлення суспільства на виховання підростаючого покоління

XXI століття реалізується в рамках гуманістичної концепції загальної середньої освіти, яка передбачає максимальне сприяння становленню дитини як особистості, розвитку активності дітей у навчальній та позанавчальній діяльності. Значна роль в системі художнього виховання підростаючого покоління відводиться хореографічному мистецтву, мистецтву танцю, яке здатне створити благотворний ґрунт для розкриття потенційних можливостей маленької людини. Танець розвиває в дітей емоційну сприйнятливність до музики, прищеплює з ранніх років естетичний смак, допомагає долучити до світу прекрасного. Отримуючи знання та навички в галузі танцювального мистецтва, діти починають розуміти, що кожен танець має свій зміст, характер, неповторний образ. Щоб передати виразність танцювальних образів, дитина повинна запам'ятати як самі рухи та їх послідовності (що саме собою позитивно впливає розвиток уваги і пам'яті), а й мобілізувати увагу, спостережливість, творчу активність. Художньо-творчі здібності дітей розкриваються повніше в асоціативних хореографічних рухах, імпрровізаціях, самостійному складанні нескладних танцювальних композицій.

Виконавське мистецтво танцюриста полягає не тільки в технічній майстерності, а й у правильній передачі образу, думки танцю, виразності та артистичності виконання, тому одним із завдань педагога-хореографа є розвиток артистичності дітей, що визначає актуальність цієї теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

На навчання дітей мистецтву хореографії (мистецтву танцю) звертали увагу представники зарубіжної педагогіки, психології, філософії: Т. Арбо, Ж. Компаньйон, Д. Локк, Лукіан, К. Орф, Р. Оуен, Платон, П. Роббер, Н. Тома, Дж. Холл та ін. Серед вітчизняних учених проблеми дитячого хореографічного мистецтва в різних ракурсах досліджували Л. Андрощук, Т. Бодрова, М. Васильєва-Різдяна, Е. Вільчковський, Н. Євстратова, С. Куценко, О. Мартиненко, І. Спінул, О. Скрипник, Ю. Ушакова та ін. Дослідження зарубіжних та вітчизняних педагогів дозволяють переконатися в тому, що хореографічне виховання розглядалося як взаємодія педагога та дитини, яка опановує хореографічні вміння.

У працях теоретиків і практиків хореографічного мистецтва (К. Василенко, В. Верховинець, О. Голдріч, А. Гуменюк, С. Забрєдовський, М. Загайкевич, А. Іваницький, П. Коваль, В. Костровицька, С. Легка, О. Мартиненко, О. Семак, Ю. Станішевський, С. Тітов, Ю. Хижняк,

А. Шевчук та інших) досліджується вплив хореографії на духовний розвиток особистості.

Проблематику хореографічної освіти висвітлено в сучасних педагогічних дослідженнях, зокрема в дисертаційних роботах А. Алферової, Е. Валукіна, В. Нікітіна, В. Нілова, М. Боголюбської та ін.

Самостійну групу джерел становлять дослідження, що стосуються проблем хореографічної підготовки майбутніх учителів і керівників хореографічних об'єднань (О. Бурля, Ю. Волкова, С. Забрєдовський, Л. Андрощук, О. Мартиненко, Г. Ніколаї, О. Попова, І. Радченко, О. Реброва, М. Рожко, Ю. Ростовська, Т. Сердюк, Б. Стасько, Ю. Тараненко, О. Таранцева, О. Філімонова та ін).

Мета статті – розглянути ігрові технології у навчанні дітей хореографією, зокрема ігровий тренінг, який дозволяє розкрити та розвинути творчі здібності молодших школярів в процесі занять хореографією.

Виклад основного матеріалу дослідження. Навчання дітей танцям – це складний та творчий процес. Систематичні заняття танцями дуже корисні для фізичного розвитку дітей: покращується постава, удосконалюються пропорції тіла, зміцнюються м'язи. Поступово діти починають легше, граціозніше рухатися, рухи стають розкутими, набувають спритності, скоординованості, виразності. Танець не лише продовжує вимагати від дітей певних зусиль, а й починає давати їм велику радість.

Танці займають особливе місце у процесі виховання дітей молодшого шкільного віку, оскільки, «...будучи виразним засобом навчання, вони забезпечують інтенсивне фізичне навантаження, розвивають навички спільних, узгоджених дій та творчу активність, а також приносять велике задоволення та радість» [3, с. 76].

Дитяча танцювальна творчість традиційно розглядається як засіб передачі музично-ігрового образу за допомогою виразних танцювальних рухів у музичних іграх, як самовираження дитини в імпрровізаціях та вигадуванні нових танцювальних елементів відповідно до особливостей музичного твору, у складанні простих танцювальних епізодів та композицій.

Вивчення різних аспектів хореографії підтверджує її багатофункціональні можливості та доцільність застосування у системі виховно-освітньої роботи з дітьми. Молодший шкільний вік характеризується в психологічній літературі як синзитивний період у вихованні та розвитку дитини, коли відбувається найбільш інтенсивний психічний та фізичний розвиток дітей, що супроводжується морфо-функціональною перебудовою органів та

систем організму. Психологи (Л. Божович, Л. Виготський, А. Запорожець, А. Леонтьєв, М. Лісіна, Д. Ельконін та ін.), досліджуючи розвиток психічних процесів в онтогенезі, визначили, що шкільний вік є переломним у становленні психіки дитини. Саме в цей період у дітей суттєво зростає сила та рухливість нервових процесів. Системи умовних зв'язків, сформовані у цьому віці, відрізняються значною стійкістю і зберігаються протягом життя. Удосконалюється діяльність різних органів чуття, друга сигнальна система стає провідною у регуляції дитячої поведінки, що сприяє розвитку самостійності дітей у всіх видах діяльності, у тому числі й танцювальній. Відбуваються суттєві зміни і у когнітивній сфері. Сприйняття узгоджується з практичними діями і стає більш цілеспрямованим, уявлення про предмети та явища розширюються та поглиблюються відповідно до загальноприйнятих еталонів, що сприяє осмисленню дітьми семантики різних назв, зокрема в галузі мистецтва.

Особливого значення у розвитку дітей набувають різні види пам'яті. Удосконалення рухової пам'яті сприяє формуванню різноманітних навичок, що передбачає своєчасне та доступне освоєння дітьми варіантів рухів, у тому числі й танцювальних. Розвиток словесно-логічної (сислової) пам'яті дає дитині можливість запам'ятовувати зміст, спираючись на смислові (логічні) зв'язки, які виступають перед нею конкретній формі. Проте, запам'ятовування будь-якої інформації має переважно мимовільний характер, тобто залежить від емоційного ставлення та інтересу до об'єкта [2].

Проте, суттєві зміни у цьому віці зазнає не лише психіка дитини. Фізіологічно закономірним для зростання та фізичного розвитку дитини молодшого шкільного віку є зміна пропорцій тіла, розвиток кістково-м'язової системи та рухових функцій (Е. Вільчковський, С. Леві-Гориневська та ін.). На думку вчених, розвиток рухів у цьому віці переважає над розвитком решти інших функцій [4]. Рівень розвитку рухів дитини та його характер накладають суттєвий відбиток на особистість загалом.

Висока рухова активність виявляється не тільки в індивідуальній, а й у колективних формах, що сприяє оволодінню елементарними формами взаємодії в ігровій, художній та руховій діяльності.

У дітей молодшого шкільного віку (6–11 років) чітко проявляється прагнення творчості, самостійного вирішення поставленого завдання у музичній, театралізованій, словесній діяльності, активно розвиваються художньо-творчі здібності (діти самі можуть вигадувати

загадки, казки, пісні, складати вірші, створювати танцювальні композиції) [2].

Отже, результати аналізу теоретичних джерел, у яких розглядаються основні закономірності психічного, фізичного, особистісного та музично-рухового розвитку молодших школярів, дозволяють зробити висновок про те, що діти у у цьому віці готові до формування хореографічних умінь й навичок та здатні опанувати ними.

Розвиваючи культуру танцю в дітей молодшого віку, необхідно правильно організувати педагогічний процес викладання танців, що дозволить найповніше розкрити їх творчий потенціал, сприяти естетичному вихованню та успішній адаптації дітей у соціумі.

Руки, які засвоюють діти на заняттях танцями, дуже різноманітні: від простих рухів окремими частинами тіла, простих поз та положень до складних рухових дій, пов'язаних із максимальним проявом фізичних та рухових здібностей. Оволодіння одними рухами відбувається відносно легко, для їх опанування досить побачити виконання руху чи запам'ятати їхню назву. Опанування іншими рухами пов'язане з тривалою та напруженою роботою під час тренувального заняття.

Відомо, що шлях багаторазових повторень вправ у хореографії є запорукою створення міцних навичок, зміцнення технічної майстерності. Але навіть у свідомих й працьовитих дітей та танцюристів це нерідко викликає своєрідний психологічний «застій», втому, втрату інтересу, тобто спрацьовує природна реакція організму на одноманітність тренувальних занять [6].

Вивчення хореографічної практики, спостереження за процесом постановки танців в дитячих хореографічних колективах, власний особистий досвід доводять що діяльність педагогів-хореографів більшою мірою спрямована на відпрацювання технічних елементів виконання хореографічних постановок. При цьому відпрацювання справжньої сценічної виразності та артистичності залишається на «другому плані». Виконавці намагаються запам'ятати лексику та «географію» танцю, а ось «пережити» певний стан, відтворити будь-який образ й висловити його пластичними засобами на основі природного злиття своєї індивідуальності із заданою роллю не завжди здатні. Опанування досить складного хореографічного матеріалу має відбуватися в захоплюючій ігровій формі, інакше процес навчання танцю перетвориться на муштрування (що нерідко зустрічається в практиці педагогів-хореографів). Гра під чуйним керівництвом педагога сприяє розвитку вільного творчого та ефективного мислення, розкриттю живої душі дитини, її емоційності,

безпосередності, відкритості, творчих можливостей тощо.

Відомий балетмейстер Р. Захаров неодноразово наголошував, що «танець завжди має бути змістовним, інакше він перетвориться на абстрактне, холодне поєднання рухів тіла. Стан персонажу, образ якого втілює виконавець, виявляється у танцювальних рухах певного характеру, завдяки чому глядач сприймає думку та почуття, які були вкладені у танець. Тільки завдяки справжній майстерності та артистизму танцівника думки і почуття, що наповнюють його, опановують глядацьким залом» [3, с. 20]. І тут виконавське мистецтво хореографа полягає не тільки в технічній майстерності, а й у правильній передачі образу, думки танцю, виразності та артистичності виконання.

Артистичність – це висока творча майстерність, художність [5]. Артистичність у дитячій хореографії – це вміння висловити емоції, образ та запропоновані обставини у хореографічному номері згідно з його сюжетом, використовуючи міміку, пантоміміку, жести та голос, адже танець – це маленька вистава і виконують її нехай й маленькі, але вже артисти.

Запам'ятати послідовність всіх рухів, комбінацій та перестановок на сцені – велике завдання для дитини будь-якого віку. Наголошуючи на значущості розвитку артистичності у виконавців, педагоги не завжди достатньо використовують, а іноді й зовсім не володіють методиками та технологіями здійснення цього процесу, керуючись у своїй роботі власною інтуїцією або чужим досвідом, що значною мірою знижує художню цінність та емоційне сприйняття хореографічного твору. Тому одним із завдань педагога-хореографа є розвиток артистичності дітей, що визначає актуальність цієї теми.

Для вирішення цього завдання існують певні методики, але є і маса ігор та вправ на будь-який вік, які можна використовувати під час будь-якого уроку як розминку чи відпочинок. Ці ігри та вправи досить різнобічні та вирішують безліч додаткових завдань, таких як розвиток фантазії, зняття емоційної та фізичної напруги, зняття затискання, постановка дихання, згуртування дитячого колективу і водночас сприяють позитивному емоційному заряду, впевненості та розвитку акторських здібностей юних хореографів.

Розвиток акторських здібностей під час постановочної роботи відбувається легше й продуктивніше, оскільки дитина, отримавши необхідні знання, відпрацювавши основні акторські якості у вправах та етюдах, може реалізувати свій набутий акторський потенціал у конкретному хореографічному номері. Розвиток акторської майстерності дітей

молодшого шкільного віку на заняттях хореографією доцільно, на наш погляд, організувати за допомогою спеціального тренінгу-гри, що поєднує педагогічні, театральні та ігрові методики.

Для дітей молодшого шкільного віку ігрова діяльність є досить актуальною, тому театральні-ігровий тренінг буде природною формою її існування та розвитку. Тренінг допомагає дітям розкрити свої можливості та не втратити себе в процесі дорослішання, зберегти відвертість та щирість, чистоту та досконалість дитини, досягаючи цей світ крізь любов [1].

Театральний тренінг постає як система вправ, вкладених у розвиток й вдосконалення акторських здібностей виконавців [5, с. 12]. Нині існує безліч театральних тренінгів, авторами яких є відомі театральні діячі. Для хореографічного мистецтва важливим та затребуваним є психофізичний тренінг відкритий К. С. Станіславським. У цьому тренінгу відомий педагог намагався створити для артиста таку внутрішню (духовну) та зовнішню (тілесну) техніку, яка б допомагала йому творити на сцені. Система К. Станіславського, а точніше «її закони обов'язкові для всіх видів сценічного мистецтва», – писав К. Станіславський – «бо танцюрист не зможе рухатися без душі, а душа музиканта загине без руху його рук» [5, с. 67]. Таким чином, змістом психофізичного тренінгу будуть елементи акторських здібностей: увага, уява, спілкування, м'язова свобода, емоційна пам'ять, вольовий сценічний жест, виразність, емоційність тощо.

Головну мету тренінгу можна було б визначити таким чином: повернення людини до себе, до своєї творчої природи через звільнення фізичного та психічного стану, розкриття та розвиток духовного потенціалу, підготовка до сценічного перетворення. Ігровий метод є домінуючим, оскільки процес гри полегшує процес запам'ятовування та освоєння вправ молодшими школярами, а також викликає інтерес до занять. Розглянемо складові театрального тренінгу-гри, які розкривають тією чи іншою мірою акторські можливості юних хореографів.

1. Ігри на формування згуртованого колективу та танцювальних пар переважно представлені колективними іграми або іграми по парах, що формують у дітей колективізм, почуття ліктя та відповідальність за партнерів. У ході ігор, що включаються в заняття, виробляється й психологічна відповідність партнерів колективу, яка важлива в умовах масових і сольних виступів.

2. Ігри на розвиток творчості та виразності. Ігри сприяють розвитку пам'яті дитини, виробляють стійкість довільної уваги,

вдосконалюють творчу активність. Використання на заняттях іграшок, яскравих атрибутів допомагає дітям виразніше виконувати рухи та прикрашає будь-який танець, робить його яскравим та радісним. Сутність даного методу полягає в тому, що необхідно підібрати для дітей таку гру, яка відповідає завданням та змісту заняття, віку та підготовленості дітей.

3. Ігри на зняття психологічних затискачів. Для зняття м'язових та психологічних затискачів у дітей необхідно включати в заняття вправи та ігри на розслаблення різних груп м'язів – «Ковбаски», «Пастка для птахів», «Дискотека». Буває, що діти дуже емоційно збуджені та неорганізовані на занятті – у цих випадках можна використовувати такі ігри, як «Невидимки» та «Займи своє місце» [1].

4. Ігри на формування впевненості на сцені. Однією з форм, що дозволяє здійснювати психологічну готовність до виступів у системі уроків, є застосування музичних етюдів у вигляді гри, де за умов показу закріплюються й вдосконалюються вправи. Такі ігри є свого роду моделлю формування у танцюриста певного психологічного стереотипу. Її можна назвати тренуванням емоцій, емоційно-художнім вихованням, що допомагає дитині легше зустріти й перенести ту велику нервову напругу, яка лягає на неї у відповідальний момент концертного виступу. Тренінг може допомогти дитині розкрити власне «Я», навчитися «відкриватися», не боятися розкрити перед глядачем свою душу й показати свій внутрішній світ, своє сприйняття у русі та емоціях.

Реалізація театральних тренінгів-гри в дітей молодшого шкільного віку під час занять хореографією сприяє:

- розвитку пізнавальних процесів. У ході тренінгу можливо домогтися концентрації уваги, зосередженості, діти навчаються використовувати та давати волю своїй уяві, фантазії;

- звільненню від м'язових затискачів, що дозволить дітям пізнати своє тіло, його можливості та вільно ним управляти;

- звільненню від психологічних затискачів, стиснення, боязні висловити свою творчість у русі;

- формуванню згуртованого творчого колективу, де переважає радість за успіх інших, взаємодопомога, розуміння, взаємопідтримка та колективна творчість;

- розвитку емоційності та виразності рухів;

- розвитку міміки тощо.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Результат театральних тренінгів-гри відображається у наступних

важливих компонентах успішності педагогічного процесу:

1. Радість від ігор дарує дітям відчуття комфорту, емоційний заряд та позитивні асоціації із заняттями.

2. Розслаблення м'язів обличчя. Зникають такі затискачі як підтискання і прикушування губ, висунутий язик.

3. Використання масок. Діти оволодівають набором основних виразів обличчя, які можуть використовувати під час виконання різних завдань.

4. Посмішка. Власне, її наявність це вже великий результат. Довільна посмішка протягом деякого часу це ще більше досягнення.

5. Розкутість рухів. Діти рухаються легше та вільніше, легко вибирають пози, орієнтуються та використовують простір.

6. Збагачена фантазія та більш розвинена увага.

Отже, можемо зробити висновок, що все це у сукупності спеціальних прийомів та елементів театральних тренінгів-гри, дає юному хореографу можливість реалізації акторських здібностей на сцені та, відповідно, прояву більш високого рівня хореографічного виконавства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Агапова І., Давидова М. Театральні тренінги для маленьких артистів: розвиваючі вправи, тренінги, сценарії. К., 2011. 100 с.
2. Зайцев В. П. Майстерність артиста і ведучого: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. К.: НАКККіМ, 2016. 233 с.
3. Захаров Р. В. Сочинение танца: страницы педагогического опыта. М.: Искусство, 2005. 245 с.
4. Полякова Э. А. Театральный тренинг как средство развития актерских способностей исполнителей в детском хореографическом коллективе. Иркутск, 2012. 86 с.
5. Станиславский К. С. Работа актера над собой в творческом процессе переживания: дневник ученика. СПб.: Прайм-Еврознак, 2008. 478 с.
6. Шихматов Л. М. Сценічні етюди. К.: Мистецтво, 1968. 180 с.

REFERENCES

1. Aharova, I., Davydova, M. (2011). *Teatral'ni treninhy dlya malen'kykh artystiv: rozvyvayuchi vpravy, treninhy, stsenariyi*. [Theatrical trainings for young artists: developmental exercises, trainings, scenarios]. K., 100 s.
2. Zaytsev, V. P. (2016). *Maysternist' artysta i veduchoho: navch. posib. dlya stud. vyshchykh navch. zakl.* [The skill of the artist and host: textbook. way. for students. higher education lock]. K.: NAKKKiM, 233 s.
3. Zakharov, R. V. (2005). *Sochineniye tantsa: stranitsy pedagogicheskogo opyta*. [Composition of dance: pages of pedagogical experience]. M.: Iskusstvo, 245 s.
4. Polyakova, E. A. (2012). *Teatral'nyy trening kak sredstvo razvitiya akterskikh sposobnostey ispolniteley v*

detskom khoreograficheskoy kollektive. [Theatrical training as a means of developing the acting abilities of performers in a children's choreographic group]. Irkutsk, 86 s.

5. Stanislavskiy, K. S. (2008). *Rabota aktera nad soboy v tvorcheskoy protsesse perezhivaniya: dnevnik uchenika*. [The work of an actor on himself in the creative process of experiencing: a diary of a student]. SPb.: Praym-Yevroznak, 478 s.

6. Shykhmatov, L. M. (1968). *Stsenichni etyudy*. [Stage sketches]. K.: Mystetstvo, 180 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

РАЗВОДОВА Марина Валеріївна – викладач хореографії, голова предметно-циклової комісії викладачів мистецтва КЗ «Балтський педагогічний фаховий коледж».

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх хореографів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

RAZVODOVA Maryna Valeriivna – teacher of choreography, chairman of the subject-cycle commission of art teachers of KZ «Balta Pedagogical Professional College».

Research interests: professional training of future choreographers.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2022 р.

УДК 159.942:159.955

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-204-231-237

РАКІТЯНСЬКА Людмила Миколаївна –

доктор педагогічних наук,
доцент кафедри методики музичного виховання,
співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3586-2754>

e-mail: ludmilanick777@gmail.com

ГАРЕЦЬ Тетяна Юріївна –

вчитель музичного мистецтва Криворізької гімназії №97,
аспірант кафедри методики музичного виховання, співу
та хорового диригування

Криворізького державного педагогічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9827-4680>

e-mail: stella754@gmail.com

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В умовах динамічних і кардинальних трансформацій, що відбуваються в сучасному глобалізованому світі, зокрема, і в новій українській реальності, на тлі поглиблення кризових явищ в усіх сферах суспільного життя і спричинених ними негативних наслідків у вигляді нестабільності й невизначеності, втрати духовно-моральних орієнтирів, з особливою гостротою актуалізується проблема пошуку шляхів ефективного функціонування в суспільстві духовних процесів, утвердження нової якості духовності людини як розумної рівноваги її особистісного потенціалу, збалансованості іманентно властивих їй сутнісних сил: емоційних, раціональних, вольових.

У пошуку шляхів і теорій виживання людства у період глобалізації [3] широкого визнання в світі з кінця ХХ ст. набуває теорія емоційного інтелекту, авторами якої є американські та ізраїльські вчені Д. Гоулман, Дж. Майер, П.Селовой, Д. Карузо, Р. Бар-Он.

Провідна ідея теорії емоційного інтелекту – «привносити розум в емоції в умовах колективної емоційної кризи» [2, с. 9]. Саме ця особистісна якість розглядається науковцями як внутрішній ресурс, що забезпечує людині психологічну рівновагу і психосоціальну адаптацію, емоційну стриманість і контрольованість поведінки в різних життєвих ситуаціях, успішну особистісну й професійну самореалізацію, нарешті – психологічне здоров'я і відчуття благополуччя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Спектр зацікавленості феноменом емоційного інтелекту є досить широким і охоплює академічну науку, її функціонально-прикладні аспекти, управлінську, бізнесову, медичну, юридичну та воєнну сфери. Як психологічний феномен він активно досліджується передусім різними галузями психологічної науки. В останні роки емоційний інтелект стає предметом особливої уваги й освітянської спільноти.